

Posudek konzultanta
na rigorózní práci Mgr. Kateřiny Kafkové
Obhájce v trestním řízení

I. Téma recenzované rigorózní práce je aktuální jak z pohledu platné právní úpravy, tak z hlediska úvah o budoucím vývoji trestního řízení. Hlubší zhodnocení tak důležitého tématu jako je právo obviněného na obhajobu v trestním řízení je potřebné pro teoretické objasnění i pro legislativní a aplikační praxi.

Rigorozantka správně uvádí, že právo na obhajobu je v moderních právních řádech považováno za jedno z nejzákladnějších práv osoby, proti níž se řízení vede, a za záruku spravedlivého projednání věci. V českém právním řádu je jeho význam umocněn tím, že je toto právo deklarováno v Listině. Nelze také pominout, že právo na obhajobu je součástí mnoha mezinárodních standardů lidských práv a základních svobod upravených smlouvami, jimiž je Česká republika za podmínek článku 10 Ústavy vázána.

Rigorózní práce je v zásadě členěna do dvou částí: V první části („Pojem práva na obhajobu a jeho význam“) autorka rozebírá obecné zásady práva na obhajobu, v části druhé („Možnosti a limity obhajoby“) se věnuje obhajobě obhájcem v jednotlivých stádiích trestního řízení, přičemž k bližšímu rozboru si vybírá zejména instituty dotčené novelou trestního řádu z roku 2001.

V první části tedy postupně pojednává o smyslu a účelu obhajoby, ústavněprávních souvislostech zásady zajištění práva na obhajobu, o povaze vztahu mezi obviněným a obhájcem, povinnosti mlčenlivosti obhájce a o pluralitě obhájců. Část druhá je zasvěcena rozboru otázek souvisejících s aktivní rolí obhajoby při obstarávání důkazů a možnostem aktivní role obhajoby v předsoudním stadiu řízení a v hlavním líčení. Osnovu práce považují za správnou a logickou.

Diplomantka vychází ze širokého okruhu odborných pramenů, se kterými kreativně pracuje. Správně a v dostatečné míře používá i konstantní judikaturu obecných soudů i judikaturu Ústavního soudu. Práce je napsána živým, čtivým stylem a konečným výsledkem je tak plastický obraz popisovaných otázek či zkoumaného jevu.

II. Těžiště posuzované rigorózní práce je v části druhé, ve které autorka rozebírá možnosti obhajoby obhájcem v jednotlivých stadiích trestního řízení. Přiměřenou pozornost věnuje právní pomoci poskytované ještě před zahájením trestního stíhání (str. 49 a násl.). V této souvislosti věnuje pozornost podezřelému, u kterého vzniká právo na obhajobu obhájcem okamžikem, jakmile tato osoba podávající vysvětlení je policejním orgánem zadržena.

Významným zásahem do základních lidských práv je zahájení trestního stíhání. V této spojitosti pak nabývá na významu aktivní obhajoba obhájcem, kterou vykonává ve prospěch obviněného. V příslušné partii práce (str. 56 a násl.) jsem však ke škodě věci nenašel pojednání o tom, jakými konkrétními způsoby se aktivní role obhájce v tomto stadiu trestního řízení projevuje. K této otázce bude vhodné vyjádřit se při ústní obhajobě.

Také pojednání o obhajobě obhájcem ve zkráceném přípravném řízení je jen velmi stručné.

Relativně širokou pozornost věnuje autorka obhajobě obhájcem v řízení před soudem, zejména obhajobě v hlavním líčení. Na str. 89 uvádí, že jde-li o důkaz svědčící obhajobě, státní zástupce je povinen navrhnout provedení takového důkazu, ale nebude jej sám provádět, protože by tím podle mínění autorky zkrátil právo na obhajobu a narušil „rovnost zbraní“ v trestním řízení. Tento názor považuji za problematický. Podle mého názoru nic nebrání státnímu zástupci, aby o provedení takového důkazu usiloval i on, zejména, zjistí-li, že obhajoba je v tomto směru nečinná. Ponechávám stranou okolnost, že konečné hodnocení, zda jde o důkaz podporující obžalobu nebo obhajobu, může být v hlavním líčení relativní a konečný úsudek v tomto směru lze učinit až po provedení všech dosažitelných důkazů. Také k této otázce bude vhodné se vyjádřit při ústní obhajobě.

III. Závěrem shrnuji: Rigorózní práce Mgr. Kateřiny Kafkové má velmi dobrou úroveň, a je tedy plně způsobilým podkladem pro ústní obhajobu. Rigorozantka prací prokázala, že má hlubší teoretické znalosti, schopnost vytvořit odborný literární text a také odpovídající přehled o aplikační praxi.

Při ústní obhajobě doporučuji vyjádřit se k podnětům obsaženým v hodnocení konzultanta a k otázce, zda je obhájce oprávněn prověřovat pramen důkazů, a pokud ano, jakým způsobem.

Doc. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.,

konzultant

V Praze 9. 5. 2006